

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84124,Strasz-Maksymilian-Edward-Andrzej.html>
2022-09-30, 21:35

Strasz Maksymilian Edward Andrzej

STRASZ Maksymilian Edward Andrzej (10 X 1804, Ojrzanów, pow. błoński – przed 24 IV 1885, Warszawa), budowniczy, kartograf, pionier fotografii w Polsce. Pochodził z zubożałej szlachty mazowieckiej (błędnie bywa podawane miejsce urodzenia S. jako Białaczów lub Białaczew).

Od najmłodszych lat przejawiał zdolności plastyczne i malował pejzaże i architekturę. Początkowe wykształcenie odebrał w Warszawie i mimo że nie skończył szkoły średniej, rozpoczął naukę w Szkole Inżynierii Cywilnej (od 1823 Inst. Inżynierii Cywilnej). Rozpoczął studia, od 7 XI 1820 jako elew miernictwa Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji na wydziale sztuk pięknych i miernictwa UW. W tym okresie (1822) S. pracował także nad planami obejmującymi rzekę Wisłę wraz z miejscowościami nad nią się znajdującymi (*Brulion wymiarów brzegów rzeki Wisły pod wsiami Podgórzycze, Potycz, Królewski Las, Borki, Brzunin, Radzanowska Kępa, woj. Mazowieckiego, obwód warszawski*, Archiwum Główne Akt Dawnych). W 1823–26 współpracował także przy usławnianiu rzeki Kamiennej.

W 1827 ukończył Inst. Inżynierii Cywilnej ze stopniem celującym, w 1828 otrzymał patent geometry, a 2 III 1830 zdał egzamin z inżynierii cywilnej i otrzymał stopień inżyniera. Bezskutecznie starał się o wyjazd za granicę na studia na koszt państwa, w celu pogłębienia wiedzy technicznej. Za własne pieniądze od VIII 1830 przebywał w Niemczech, Holandii i Anglii. Zainteresował się wtedy różnego rodzaju nowinkami technicznymi, takimi jak: fotografia, kolej żelazna, żegluga morska. Powrócił do kraju już po wybuchu powstania listopadowego, od V 1831 był konduktorem w Kwatermistrzostwie Głównym WP.

Udział w powstaniu nie przeszkodził S. w dalszej karierze. W

1833 otrzymał urząd zastępcy inżyniera w Komisji Województwa Augustowskiego i zamieszkał w Augustowie. W 1834 awansował na stanowisko inżyniera, ale nie uczestniczył w pracach związanych z budową Kanału Augustowskiego.

W 1837–44 był inżynierem gubernialnym w Kielcach. W 1844 wraz z rodziną przeniósł się do Warszawy na stanowisko naczelnika Sekcji Budowniczej w Wydziale Górnictwa Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu. Z tego okresu pochodzą artykuły S. publikowane na łamach „Wiadomości Handlowych i Przemysłowych”, poświęcone nowym osiągnięciom techniki: *O kolejach żelaznych* (1839), *O kolei żelaznej pod względem rachunkowym* (1839), *Porównanie między kanałami spławnymi i drogami żelaznymi* (1839), *Opisanie systemu budowy mostów, wynalezionej przez p. Neville inżyniera angielskiego* (1840) oraz *Ogólne wiadomości o najnowszych wynalazkach dotyczących wyrobu żelaza i stali* („Korespondent Rolniczy, Przemysłowy i Handlowy” 1857).

Zainteresowania S. były różnorodne i wykraczały zdecydowanie poza jego wykształcenie profesjonalne. Najbardziej przyczynił się do promowania w Polsce fotografii. Już w czasie pobytu w Londynie w 1830 miał pierwszy kontakt z papierowymi negatywami wykonanymi metodą Talbota. Po powrocie do kraju nadal śledził rodzenie się tego wynalazku, studiując zagraniczne czasopisma i korespondencję. Pozwoliło mu to na opublikowanie – już 13 VII 1839 – pierwszego w Polsce artykułu o fotografii: *Sposób przenoszenia na papier przedmiotów za pomocą kamery obskury przez wpływ samego światła*, który dotyczył wynalazku Talbota oraz dalszych pionierskich badań we Francji nad tzw. dagerotypią. Także w VII 1839 wykonał pierwsze w Polsce zdjęcia negatywową metodą Talbota i przesłał je do redakcji „Gazety Codziennej”, wydawcy „Wiadomości Handlowych i Przemysłowych” (nie zachowały się). Zagadnieniom fotografii S. poświęcił wiele miejsca na łamach tego czasopisma publikując w 1839–40 artykuły: *Opis szczegółowy sposobu wyrabiania dagerrotypów*, *Uwagi nad przedstawianiem przedmiotów w dagerrotypie*, *Obraz zdjęty z natury sposobem pana Daguerre, znajdujący się w Sali ochrony, Towarzystwa dobroczynności, Ecowanie i*

rozmnażanie słonecznych obrazów Daguerra, Niektóre późniejsze odkrycia w sztuce Photogenii.

S. jest także autorem pierwszego polskiego podręcznika fotografii: *Fotografia, czyli opisanie środków obecnie używanych do zdejmowania obrazów za pomocą światła, przy użyciu kolloidionu, złożona podług najnowszych dzieł* (Warszawa 1856); publikacja nie zachowała się, ale jest znana z różnych odpisów. Zajmując się tą nową umiejętnością, S. opublikował kolejne książki: *Fotografia, czyli zbiór środków używanych do zdejmowania obrazów za pomocą światła, na papierze lub na szkle, ułożony do praktycznego zastosowania, podług dzieł hrabiego de la Sor i Texier, le Graya i Brebissona* (Warszawa 1857), *Dalszy ciąg Fotografii, czyli opisanie nowych najpraktyczniejszych środków do zdejmowania obrazów za pomocą światła, na papierze lub na szkle, ułożony podług dzieł wydanych w Paryżu w ciągu roku 1857 i 1858* (Warszawa, 1860), *Dalszy ciąg Fotografii, czyli opisanie nowych praktycznych środków oraz wypróbowanych recept, do zdejmowania obrazów za pomocą światła na papierze lub na szkle. Ułożonych podług najnowszych dzieł francuskich i niemieckich* (Warszawa 1862 oraz 1866).

S. pracował w Sekcji Budowniczej Wydziału Górnictwa do 1854. Kiedy postanowiono powierzyć mu również zarządzanie Fabryką Machin na Solcu w Warszawie, wysłano go na koszt Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu do Anglii i Francji w celu zapoznania się z nowymi metodami fryszowania żelaza. W czasie pracy w Wydziale Górnictwa opracował i wydał mapy okręgów przemysłowych, w skali 1:126 000: *Karta położenia Zakładów Górniczych Rządowych w Królestwie Polskiem. Okręg Wschodni* i *Karta ogólna położenia Zakładów Górniczych Rządowych w Królestwie Polskiem. Okręgu Zachodnim z oznaczeniem utworów powierzchni ziemi w przybliżeniu*. Naniesiono na nie lokalizacje zakładów przemysłowych, zasięgi występowania lasów oraz występowania utworów geologicznych. Stanowiły więc one pierwszy całościowy obraz kartograficzny obszarów przemysłowych. Nie zachowały się.

W związku z połączeniem w 1858 Sekcji Budowniczej z

Sekcją Techniczną, S. przeszedł na emeryturę (1859). Zmarł w zapomnieniu, po długiej chorobie.

PSB (M. Burdowicz-Nowicka).

L. Adamczyk: *Dom własny Maksymiliana Strasza oraz projekt siedziby Rządu Gubernialnego Krakowskiego jego autorstwa w Kielcach*, Kielce 1982; L. Kruczek: *Miniatury. Płaskorzeźby i sylwetki XVI–XX wieku. Katalog zbiorów*, Pszczyna 1987; J.E. Piasecka: *Dzieje hydrografii polskiej do 1850 roku*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970; J. Płużewski: *Spojrzenie w przeszłość polskiej fotografii*, Warszawa 1982; A.J. Wójcik: *Zabytki kartografii – mapy okręgów górniczych Królestwa Polskiego*, „WUG – Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie” 2007, nr 4; tegoż: *Organizacja władz górniczych i hutniczych Królestwa Polskiego w pierwszej połowie XIX wieku*, „Analecta. Studia i Materiały z Dziejów Nauki” 2005, z. 1–2; Archiwum Główne Akt Dawnych Warszawa: sygn. 266–269, AD 160/8.37; Archiwum Muzeum Ziemi, Warszawa: sygn. S. 2/15; Archiwum Państwowe Kielce, sygn. DU 135.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)